

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 387/04-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. mája 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Juraja Horvátha a Jána Lubyho prerokoval sťažnosť E. Z., bytom P., zastúpenej advokátom JUDr. O. P., P., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Považská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 1766/92 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo E. Z. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Považská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 1766/92 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Považská Bystrica p r i k a z u j e v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 1766/92 konať bez zbytočných priet'ahov.

3. E. Z. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Považská Bystrica p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Považská Bystrica je p o v i n n ý uhradiť E. Z. trovy právneho zastúpenia v sume 8 796 Sk (slovom osemtisíc sedemstodevät' desiatšesť slovenských korún) na účet jej právneho zástupcu advokáta JUDr. O. P., P., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 387/04-18 z 1. decembra 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť E. Z., bytom P. (ďalej len „sťažovateľka“), doručenú ústavnému súdu 7. júla 2003, ktorou sťažovateľka namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Považská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 1766/92.

Na základe výzvy ústavného súdu z 9. septembra 2003 sa k sťažnosti písomne vyjadril okresný súd v podaní sp. zn. Spr. 732/03 zo 16. októbra 2003, v ktorom opísal procesný postup okresného súdu v predmetnom konaní. Okresný súd vo vyjadrení sp. zn. Spr. 11/05 z 27. januára 2005 na základe výzvy ústavného súdu z 3. januára 2005 okrem iného uviedol: *„(...) žalobkyňa nepodala riadnu žalobu, niekoľkokrát v priebehu konania menila petit návrhu, čo malo vplyv na pasívnu legitimitáciu žalovaných a na dĺžku sporu. (...) Napriek dĺžke súdneho konania doteraz jednoznačne nevie čoho sa domáha, pretože na pojednávaní dňa 3. januára 2005 jej právny zástupca požiadal opäť súd o poskytnutie lehoty za účelom zmeny návrhu. Tým, že zmenila pôvodnú žalobu na určenie vlastníctva na žalobu na zrušenie spoluvlastníctva, nemohli byť účastníkmi konania právni nástupcovia po*

zomrelých žalovaných, ale súd musel konať s dedičmi, čím došlo k značnému predĺženiu konania, nakoľko súd musel konanie prerušiť do skončenia dedičských rozhodnutí.“

Sťažovateľka zaujala stanovisko k vyjadreniu okresného súdu prostredníctvom svojho právneho zástupcu podaním doručeným ústavnému súdu 14. februára 2005, v ktorom uviedla: *„Rozhodne popierame, že žalobkyňa nevie, čo chce. Žalobkyňa podala určovaciu žalobu o určenie vlastníctva k pozemkom v k. ú. P. (...) Súd vyvíjal na žalobkyňu nátlak, aby zmenila návrh. Podľa názoru súdu sa žalobkyňa mala domáhať zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva. Preto sme žalobu zmenili a petit bol o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva. (...) Napokon sme usúdili, že žaloba o zrušenie spoluvlastníctva neobstojí a preto sme sa vrátili k pôvodnému návrhu o určenie vlastníctva. (...) zásadne odmietame obranu Okresného súdu v Pov. Bystrici, že k mnohoročným prieťahom v konaní došlo vinou chybného postupu žalobkyne, prípadne jej právneho zástupcu. (...) žalobkyňa je toho názoru, že bez ohľadu na všetky okolnosti súd sa nemôže zbaviť zodpovednosti za prieťahy v konaní, spor mal byť dávno ukončený.“*

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát ústavného súdu sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti, len na základe písomne predložených vyjadrení účastníkov a obsahu predloženého spisu.

II.

Z obsahu sťažnosti, jej príloh a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 6 C 1766/92 ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania:

- 20. október 1992 – matka sťažovateľky (ďalej len „pôvodná žalobkyňa“) podala na okresnom súde žalobu, ktorou sa domáhala určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti;
- 16. február 1993 – okresný súd vyzval právneho zástupcu pôvodnej žalobkyne na opravu označenia žalovaných;

- 25. február 1993 – právny zástupca pôvodnej žalobkyne písomným podaním okresnému súdu označil právne nástupníctvo žalovaných v V. až VIII. rade;
- 5. marec 1993 – okresný súd nariadil pojednávanie na 15. marec 1993, ktoré bolo po vypočutí účastníkov odročené na neurčito;
- 6. apríl 1993 – okresný súd uznesením ustanovil súdneho znalca z odboru geodézie;
- 19. apríl 1993 – právny zástupca pôvodnej žalobkyne navrhol mená osôb, ktoré žiadal vypočuť ako svedkov;
- 27. apríl 1993 – okresný súd nariadil ohliadku sporných parciel na 5. máj 1993, po uskutočnení ktorej bolo konanie odročené na neurčito z dôvodu vyhotovenia znaleckého posudku;
- 24. máj 1993 – okresný súd zaslal účastníkom znalecký posudok na vyjadrenie;
- 2. jún 1993 – právny zástupca pôvodnej žalobkyne sa vyjadril k znaleckému posudku a navrhol rozšíriť žalobný petit;
- 25. jún 1993 – okresný súd vyzval pôvodnú žalobkyňu, aby oznámila spisovú značku dedičského konania po právnom predchodcovi účastníkov (pôvodná žalobkyňa reagovala na výzvu 30. júna 1993);
- 22. september 1993 – okresný súd nariadil pojednávanie na 4. október 1993, ktoré bolo po vypočutí účastníkov konania a po rozhodnutí okresného súdu o pripustení rozšírenia žalobného návrhu odročené na neurčito;
- 8. október 1993 – okresný súd nariadil ohliadku sporných parciel na 26. október 1993, po vykonaní ktorej bolo konanie odročené na neurčito s tým, že súdna znalkyňa vypracuje znalecký posudok rozdelenia spoluvlastníctva sporných parciel (doručený okresnému súdu 28. februára 1994);
- 14. marec 1994 – právny zástupca pôvodnej žalobkyne oznámil okresnému súdu, že nemajú námietky proti znaleckému posudku;
- 19. apríl 1994 – okresný súd nariadil pojednávanie na 28. apríl 1994, ktoré bolo na žiadosť právneho zástupcu pôvodnej žalobkyne s cieľom uzavrieť mimosúdnu dohodu odročené na neurčito;
- 7. jún 1994 – okresnému súdu bolo doručené podanie, ktorým pôvodná žalobkyňa žiadala o „*zrušenie podielového spoluvlastníctva*“ k sporným nehnuteľnostiam;

- 14. jún 1994 – okresný súd oznámil právnenému zástupcovi pôvodnej žalobkyne, že v dedičskom konaní po jej manželovi sporné nehnuteľnosti neboli prejednané a 15. júla 1994 ho urgoval o odpoveď;
- 4. august 1994 – právny zástupca pôvodnej žalobkyne žiadal okresný súd o prerušenie konania do právoplatného skončenia dodatočných dedičských konaní, na základe čoho okresný súd 26. augusta 1994 uznesením konanie prerušil;
- 20. november 1995 – právny zástupca pôvodnej žalobkyne (po ukončení dodatočných dedičských konaní) navrhol okresnému súdu pokračovať v konaní;
- 13. február 1996 – okresný súd vyzval právneho zástupcu pôvodnej žalobkyne, aby upravil žalobu z dôvodu, že jedna zo sporných parciel nebola prejednaná v dodatočných dedičských konaniach;
- 23. február 1996 – právny zástupca pôvodnej žalobkyne žiadal okresný súd o upresnenie informácie, po ktorom poručiteľovi nebola predmetná parcela prejednaná;
- 19. apríl 1996 – okresný súd oznámil právnenému zástupcovi pôvodnej žalobkyne, že sporná parcela nebola prejednaná v dedičskom konaní po manželovi pôvodnej žalobkyne, ako aj po právnom predchodcovi žalovaných v II. až IV. rade;
- 22. máj 1996 – právny zástupca pôvodnej žalobkyne okresnému súdu oznámil, že sporná parcela bola prejednaná v dodatočných dedičských konaniach po oboch poručiteľoch, avšak dôkaz o tom nevedel predložiť, pretože dedičský spis sa z dôvodu odvolania účastníkov dedičského konania nachádzal na Krajskom súde v Banskej Bystrici;
- od 10. júna 1996 do 21. januára 1997 – okresný súd šesťkrát žiadal predložiť spis z dodatočného dedičského konania po manželovi pôvodnej žalobkyne;
- 24. apríl 1997 – sťažovateľka žiadala o pripustenie jej vstupu do konania na strane pôvodnej žalobkyne;
- 21. apríl 1998 – okresný súd právneho zástupcu pôvodnej žalobkyne opätovne upozornil, že časť sporných nehnuteľností nebola prejednaná ani v dodatočnom dedičskom konaní po manželovi pôvodnej žalobkyne a vyzval ho, aby upravil žalobu s uvedením, kto sú účastníci konania;
- 25. máj 1998 – právny zástupca pôvodnej žalobkyne oznámil, že žalobný návrh je správny;

- 9. jún 1998 a 12. august 1998 – okresný súd urgoval právneho zástupcu pôvodnej žalobkyne na opravu žaloby;
- 20. august 1998 – právny zástupca pôvodnej žalobkyne opravil žalobu v označení žalovaných;
- 25. august 1998 – okresný súd nariadil informatívny výsluch právneho zástupcu pôvodnej žalobkyne na 10. september 1998, na ktorom „*vysvetlil nástupníctvo v uvedenej veci*“;
- 9. apríl 1999 – okresný súd nariadil pojednávanie na 6. máj 1999;
- 21. apríl 1999 – žalovaní v V. až VII. rade oznámili okresnému súdu, že nesúhlasia s pripustením sťažovateľky do konania na strane pôvodnej žalobkyne;
- 6. máj 1999 – pojednávanie bolo z dôvodu opätovného predvolania neprítomnej pôvodnej žalobkyne a neprítomných žalovaných (v I., IX. a XI. rade) odročené na 24. máj 1999, ktoré bolo opätovne odročené na neurčito;
- 28. máj 1999 – okresný súd nariadil pojednávanie na 28. jún 1999, ktoré bolo po vypočutí prítomných žalovaných odročené na neurčito, z dôvodu nutnosti vypočutia žalovaných v VIII. a IX. rade dožiadaným súdom v Českej republike;
- 8. júl 1999 – spis bol doručený dožiadanému Okresnému súdu Přerov (ďalej len „dožiadaný súd“), ktorý spolu s vybavením dožiadania vrátil spis okresnému súdu 27. augusta 1999;
- 12. október 1999 – okresný súd nariadil pojednávanie na 11. november 1999, na ktorom rozsudkom žalobný návrh pôvodnej žalobkyne v celom rozsahu zamietol;
- 19. január 2000 – pôvodná žalobkyňa podala odvolanie proti rozsudku z 11. novembra 1999 a 10. marca 2000 podala odvolanie aj proti uzneseniu z 24. mája 1999, ktorým okresný súd nepripustil sťažovateľku do konania na strane žalobcu,
- 15. máj 2000 – spis bol predložený Krajskému súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) na rozhodnutie o odvolaní;
- 10. august 2000 – právny zástupca pôvodnej žalobkyne oznámil okresnému súdu, že pôvodná žalobkyňa 22. júla 2000 zomrela;
- 30. november 2001 – krajský súd uznesením sp. zn. 17 Co 219/00 a sp. zn. 17 Co 323/01 z dôvodu predčasného rozhodnutia zrušil rozsudok okresného súdu z 11. novembra 1999, vec mu vrátil na ďalšie konanie a vzhľadom na úmrtie pôvodnej žalobkyne

nerozhodol o jej odvolaní proti uzneseniu o nepripustení sťažovateľky do konania na strane žalobcu (14. januára 2002 bol spis z krajského súdu vrátený okresnému súdu);

– 6. máj 2002 – právny zástupca sťažovateľky urgoval konanie vo veci;

– 14. november 2003 – okresný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľky, aby oznámil, či trvá na žalobnom návrhu;

– 19. november 2003 – právny zástupca sťažovateľky oznámil okresnému súdu, že v celom rozsahu trvá na podanej žalobe;

– 22. december 2003 – okresný súd nariadil pojednávanie na 2. február 2004, ktoré bolo z dôvodu ospravedlnenej neprítomnosti právneho zástupcu sťažovateľky, ako aj ďalších účastníkov konania odročené na 29. marec 2004;

– 29. marec 2004 – pojednávanie, na ktorom okresný súd uznesením rozhodol, že v predmetnom konaní sa bude pokračovať s právnymi nástupcami pôvodnej žalobkyne, bolo z dôvodu potreby vypočutia účastníčky konania v mieste jej bydliska odročené na neurčito;

– 15. apríl 2004 – okresný súd nariadil výsluch účastníčky konania na 21. apríl 2004, ktorú okresný súd v mieste bydliska vypočul;

– 23. apríl 2004 – okresný súd nariadil pojednávanie na 20. máj 2004, na ktorom právny zástupca sťažovateľky žiadal zmeniť žalobný návrh tak, že sporné nehnuteľnosti patria do dedičstva po pôvodnej žalobkyni, následne pojednávanie odročil na neurčito z dôvodu nariadenia ohliadky na mieste samom a nariadenia znaleckého dokazovania;

– 2. jún 2004 – okresný súd nariadil ohliadku na mieste samom na 29. jún 2004;

– 9. jún 2004 – právny zástupca žalovaných žiadal o zmenu nariadeného termínu ohliadky;

– 11. jún 2004 – okresný súd zmenil nariadený termín ohliadky z 29. júna 2004 na 21. júl 2004;

– 28. jún 2004 – okresný súd uznesením ustanovil znalca z odboru zememeračstva a predvolal ho na ohliadku;

– 19. júl 2004 – súdny znalec žiadal zmeniť určený termín ohliadky a okresný súd nariadil nový termín ohliadky na 8. september 2004;

– 8. september 2004 – pojednávanie na mieste samom bolo z dôvodu potreby vyhotovenia znaleckého posudku sporných parciel odročené na neurčito;

– 15. október 2004 – okresný súd žiadal účastníkov na predloženie dôkazov o užívaní sporných parciel;

- 29. október 2004 – okresný súd nariadil pojednávanie na 25. november 2004;
- 22. november 2004 – právny zástupca sťažovateľky ospravedlnil svoju neúčast' a neúčast' sťažovateľky na pojednávaní 25. novembra 2004, ktoré bolo odročené na 3. január 2005;
- 3. január 2005 – pojednávanie bolo z dôvodu neprítomnosti účastníkov odročené na neurčito s tým, že sťažovateľke a ďalším žalobcom (jej sestram) okresný súd uložil povinnosť upraviť žalobný návrh.

Dňa 1. februára 2005 bol spis predložený ústavnému súdu.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Článok 48 ods. 2 ústavy ustanovuje právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet a právoplatne nerozhodli (m. m. IV. ÚS 232/03). Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu sa otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov,

posudzuje vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci (1), správanie účastníka konania (2) a postup, akým v konaní postupoval súd (3).

1) Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, predmetom konania pred okresným súdom vedeným pod sp. zn. 6 C 1766/92 je nárok sťažovateľky (právnej nástupkyne po pôvodnej žalobkyni) na určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Ústavný súd konštatuje, že konanie o úprave vlastníckych vzťahov k nehnuteľnostiam nie je po právnej stránke zložité a tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Ústavný súd však pripúšťa faktickú zložitosť veci súvisiacu s nevyhnutnosťou opakovaného zisťovania a následného určenia okruhu účastníkov konania v spojitosti s úmrtím pôvodných účastníkov a zadovažovaním súvisiacich dedičských spisov (dodatočné dedičské konania), potrebou výsluchu účastníkov dožiadaným súdom v zahraničí (17. august 1999), upresňovaním žalobného návrhu a vykonaním znaleckého dokazovania.

Aj napriek týmto skutočnostiam však podľa názoru ústavného súdu faktická zložitosť veci nezbavuje sudcu zodpovednosti za včasné vyriešenie sporu (m. m. I. ÚS 15/02) a nemožno ňou ospravedlniť doterajšiu dĺžku konania. K otázke právnej a faktickej zložitosti veci okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti z 9. septembra 2003 a 3. januára 2005 nezaujal stanovisko.

2) Správanie sťažovateľky ako účastníčky konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

V súvislosti s hodnotením uvedeného kritéria ústavný súd konštatuje, že v prípade sťažovateľky došlo k procesno-právnejmu nástupníctvu (sukcesii), teda k zmene pôvodného účastníka konania na strane žalobcu, a to na základe univerzálnej sukcesie (dedenie). Keďže pri zmene účastníkov nedochádza k vzniku nového vzťahu, ale k nástupníctvu do už existujúceho procesnoprávneho vzťahu (m. m. I. ÚS 52/01), ústavný súd nemal pochybnosť

o tom, že sťažovateľka môže uplatňovať právo na konanie bez zbytočných prietáhov aj pre štádium konania, ktoré tejto zmene predchádzalo.

Ústavný súd konštatuje, že k doterajšej dĺžke konania podstatnou mierou prispela pôvodná žalobkyňa a jej právny zástupca podaním nekvalifikovanej žaloby (20. októbra 1992) o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, v dôsledku čoho musel okresný súd opätovne vyzývať právneho zástupcu pôvodnej žalobkyne na opravu žalobného návrhu (13. február 1996, 19. apríl 1996, 21. apríl 1998, 9. jún 1998, 12. august 1998, 14. november 2003 a 3. január 2005). Na doterajšiu dĺžku konania mala vplyv i tá skutočnosť, že napriek tomu, že dodatočné dedičské konanie začalo už v roku 1993, právny zástupca pôvodnej žalobkyne túto pre konanie významnú skutočnosť oznámil okresnému súdu až 4. augusta 1994. Napriek tomu, že pôvodná žalobkyňa, do procesných práv ktorej sťažovateľka vstúpila, sporné parcely po svojom manželovi nenadobudla (nedostatok aktívnej legitímácie), právny zástupca sťažovateľky na pôvodnom žalobnom návrhu trval (19. november 2003), čo tiež prispelo k predĺženiu konania.

Ústavný súd sa však v plnej miere nestotožňuje s argumentáciou okresného súdu v jeho vyjadrení k sťažnosti sp. zn. Spr. 11/05 z 27. januára 2005, že k doterajšej dĺžke konania prispela sťažovateľka aj tým, že niekoľkokrát v priebehu konania menila žalobný návrh. Je nepochybné, že žalobou z 20. októbra 1992 sa pôvodná žalobkyňa domáhala určenia vlastníckeho práva iba k jednej nehnuteľnosti, podaním z 2. júna 1993 rozšírila žalobu o ďalšiu nehnuteľnosť (okresný súd pripustil rozšírenie žalobného návrhu 4. októbra 1993), podaním zo 7. júna 1994 pôvodná žalobkyňa zmenila petit žaloby a žiadala o zrušenie podielového spoluvlastníctva k sporným nehnuteľnostiam a podaním z 20. mája 2004 sťažovateľka už žiadala o rozhodnutie, že sporné nehnuteľnosti patria do dedičstva po pôvodnej žalobkyni. Pôvodná žaloba bola síce niekoľkokrát menená, avšak podľa názoru ústavného súdu táto skutočnosť neprispela k predĺženiu konania, pretože okresný súd sa podaniami, ktorými pôvodná žalobkyňa menila petit žaloby, vôbec nezaoberal (s výnimkou návrhu z 2. júna 1993) a uznesením nerozhodol o pripustení zmeny žalobného návrhu [§ 95 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“)]. Túto skutočnosť potvrdzuje aj rozsudok

okresného súdu z 11. novembra 1999, ktorým rozhodol o petite pôvodného žalobného návrhu.

V súvislosti s návrhom sťažovateľky z 24. apríla 1997, ktorým po skončení dodatočného dedičského konania po manželovi pôvodnej žalobkyne žiadala o jej pripustenie do konania namiesto pôvodnej žalobkyne (z dôvodu, že zdedila sporné nehnuteľnosti) ústavný súd konštatuje, že z § 92 ods. 2 OSP účinného v čase podania návrhu vyplývalo, že k zámene účastníka konania mohlo dôjsť len na návrh niektorého z dovtedajších účastníkov konania a k zámene účastníka na strane žalobcu sa vyžadoval nielen súhlas dovtedajšej, t. j. pôvodnej žalobkyne, ale aj súhlas žalovaných. Sťažovateľka zastúpená právnym zástupcom pôvodnej žalobkyne podala takýto návrh aj napriek tomu, že nebola účastníčkou konania a na podanie takéhoto návrhu nebola oprávnená.

Ústavný súd už v rámci svojej rozhodovacej činnosti vyslovil, že postup účastníka v konaní úplne nezbavuje okresný súd zodpovednosti za neúmernú dĺžku konania, pretože povinnosťou súdu je postupovať v konaní v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná a aby sa skutočnosti, ktoré sú medzi účastníkmi sporné, spoľahlivo zistili (m. m. IV. ÚS 70/02).

3) Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo ku zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu.

Ústavný súd konštatuje, že predmetom posúdenia je občianskoprávne konanie, ktoré sa síce začalo 20. októbra 1992, avšak vzhľadom na to, že zákon o ústavnom súde nadobudol účinnosť 15. februára 1993 a neobsahuje ustanovenie o spätnej pôsobnosti, relevantné obdobie, v ktorom možno skúmať, či došlo alebo nedošlo k zbytočným priet'ahom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, sa začína od 15. februára 1993 (m. m. I. ÚS 52/01, IV. ÚS 63/04).

Pokiaľ ide o postup okresného súdu po založení jurisdikcie ústavného súdu, ústavný súd zistil obdobia nečinnosti, ktoré mali vplyv na doterajšiu dĺžku konania a ktoré je potrebné považovať za zbytočné priesťahy podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ide o obdobia:

- od 26. októbra 1993 (ohliadka na mieste samom) do 19. apríla 1994 (okresný súd nariadil pojednávanie), t. j. takmer 6 mesiacov;
- od 10. júna 1996 (okresný súd žiadal zapožičanie spisu z dodatočného dedičského konania po manželovi pôvodnej žalobkyne) do 21. apríla 1998 (okresný súd vyzval právneho zástupcu pôvodnej žalobkyne na opravu žaloby), t. j. viac ako 22 mesiacov;
- od 10. septembra 1998 (okresný súd na informatívnom výsluchu vypočul právneho zástupcu pôvodnej žalobkyne) do 9. apríla 1999 (okresný súd nariadil pojednávanie), t. j. 7 mesiacov;
- od 14. januára 2002 (spis vrátený z krajského súdu) do 14. novembra 2003 (okresný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľky, aby oznámil, či sťažovateľka trvá na žalobe), t. j. 22 mesiacov;

Zo súvisiaceho súdneho spisu ústavný súd ďalej zistil, že okresný súd okrem nečinnosti a zbytočných priesťahov v konaní vykazoval vo veci aj neefektívne procesné úkony, v dôsledku ktorých sa konanie tiež predlžovalo. Príkladom takéhoto postupu bolo neodôvodnené nariadovanie opakovaných ohliadok na mieste samom (26. október 1993 a 8. september 2004), pretože okresný súd pri dôkladnejšej príprave na ohliadku mal možnosť vysporiadať sa so všetkými spornými otázkami už pri konaní prvej ohliadky. Hoci okresný súd v období, ktoré nie je špecifikované ako obdobie so zbytočnými priesťahmi, vykonával jednotlivé úkony, nariadoval termíny pojednávania a jedenkrát vo veci i rozhodol, aj napriek tomu jeho konanie bolo málo efektívne a nesmerovalo k právoplatnému rozhodnutiu vo veci. Jeho rozhodnutie v napadnutej časti odvolaním bolo rozhodnutím nadriadeného súdu zrušené z dôvodu nedostatočne zisteného skutkového stavu veci. Stav právnej neistoty účastníkov konania nebol do dňa rozhodnutia ústavného súdu odstránený. Neušlo pozornosti ústavného súdu, že okresný súd o návrhu sťažovateľky z 24. apríla 1997, ktorým žiadala pripustenie jej vstupu do konania na strane žalobcu, rozhodol až na pojednávaní 24. mája 1999, pričom odvolanie proti tomuto rozhodnutiu, ktoré na pojednávaní zahlásil do zápisnice právny zástupca pôvodnej žalobkyne, z dôvodu jeho

neprípustnosti zamietol, avšak v písomnom vyhotovení tohto uznesenia, ktoré bolo právnomu zástupcovi pôvodnej žalobkyne doručené až 24. februára 2000, uviedol, že odvolanie proti tomuto uzneseniu je prípustné.

Ústavný súd vychádzajúc z analýzy postupu okresného súdu podľa uvedených troch kritérií dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 1766/92 bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

IV.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v záujme zavŕšenia ochrany základných práv sťažovateľky ústavný súd prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 6 C 1766/92 konal bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 50 000 Sk.

Pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd zohľadnil všetky skutočnosti prebiehajúceho súdneho konania, ako aj všetky okolnosti zakladajúce porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Predovšetkým podiel pôvodnej žalobkyne (právnej predchodkyne sťažovateľky) a jej právneho zástupcu na celkovej dĺžke konania (bod 2), ako aj nečinnosť a neefektívnu činnosť okresného súdu (bod 3) poukazujúc najmä na skutočnosť, že o nekvalifikovanej žalobe mohlo byť pri dôslednejšom a sústredenejšom postupe okresného súdu v primeranej

lehote rozhodnuté. Ústavný súd preto považoval za odôvodnené priznať sťažovateľke ňou požadované primerané finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk.

Sťažovateľka si prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadala priznať úhradu trov konania pred ústavným súdom, avšak ich výšku nevyčísľila.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 13 ods. 8 prvej vety, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb [účinnnej do 31. decembra 2004 (ďalej len „vyhláška“)]. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2003 je 4 270 Sk (1/3 výpočtového základu, ktorým je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2002 vo výške 12 811 Sk).

Ústavný súd s poukazom na výsledok konania priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava veci a písomné podanie ústavnému súdu 2 x 4 270 Sk) a dvakrát náhradu režijného paušálu po 128 Sk (§ 19 vyhlášky). Ústavný súd tak priznal sťažovateľke úhradu trov právneho zastúpenia v celkovej výške 8 796 Sk.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. mája 2005